

IŠVADA DĖL KORUPCIJOS PASIREIŠKIMO TIKIMYBĖS NUSTATYMO 2014 M.

Vadovaujantis Korupcijos rizikos analizės atlikimo tvarkos, patvirtintos Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. spalio 8 d. nutarimu Nr.1601, bei Valstybės ar savivaldybės įstaigų veiklos sričių, kuriuose egzistuoja didelė korupcijos pasireiškimo tikimybė, nustatymo rekomendacijų, patvirtintų Specialiųjų tyrimų tarnybos direktoriaus 2011 m. gegužės 13 d. įsakymu Nr. 2-170, nuostatomis, bei atsižvelgiant į Specialiųjų tyrimų tarnybos 2015-01-20 raštą Nr.4-01-399, pateikiame Jums išvadą dėl korupcijos pasireiškimo tikimybės už 2014 m.:

1. Narkotikų, tabako ir alkoholio kontrolės departamente (toliau – Departamentas) 2014 m. nebuvo užfiksuoti Lietuvos Respublikos korupcijos prevencijos įstatymo 2 straipsnio 2 dalyje nurodyti korupcinio pobūdžio nusikalstamų veikų atvejai, taip pat nebuvo užfiksuoti kiti tapataus pobūdžio, tačiau mažiau pavojingi teisės pažeidimai, už kuriuos numatyta administracinė, tarnybinė (drausminė) ar kitokia teisinė atsakomybė, atvejai. Departamentas jam pavaldžių įstaigų neturi.

2. Departamentas Sveikatos sistemos, Alkoholio kontrolės, Tabako kontrolės, Narkotinių ir psichotropinių medžiagų pirmtakų (prekursorių) kontrolės įstatymų ir Administracinių teisės pažeidimų kodekso, suteikiančių įgaliojimus vykdyti kontrolės ir priežiūros funkcijas, bei Viešojo administravimo įstatymo pagrindu priėmė būtinus teisės aktus, kuriuose nustatytos bei detalizuojamos kontrolės bei priežiūros veiksmų formos, tvarkos, periodiškumas:

2.1. Departamento direktoriaus 2014 m. rugsėjo 22 d. įsakymas Nr. T1-314 „Dėl Administracinio teisės pažeidimo protokolo surašymo taisyklių, Administracinio teisės pažeidimo protokolo ir Nutarimo dėl administracinio teisės pažeidimo formų patvirtinimo“;

2.2. Departamento direktoriaus 2013 m. sausio 18 d. įsakymas Nr. T1-25 „Dėl Ūkio subjektų veiklos, susijusios su alkoholiu ir tabaku, patikrinimų atlikimo taisyklių patvirtinimo“;

2.3. Departamento direktoriaus 2013 m. sausio 18 d. įsakymas Nr. T1-26 „Dėl Ūkio subjektų veiklos, susijusios su narkotinių ir psichotropinių medžiagų pirmtakais (prekursoriais), patikrinimų atlikimo taisyklių patvirtinimo“;

2.4. Departamento direktoriaus 2011 m. gruodžio 28 d. įsakymas Nr. T1-358 „Dėl Narkotinių ir psichotropinių medžiagų pirmtakų (prekursorių) laikymo ir saugojimo sąlygų aprašo patvirtinimo“;

2.5. Departamento direktoriaus 2013 m. sausio 18 d. įsakymas Nr. T1-27 „Dėl Ūkio subjektų vykdančių veiklą su alkoholio produktais ir tabako gaminiais, kontrolinių klausimynų patvirtinimo“.

2.6. Departamento direktoriaus 2013 m. sausio 18 d. įsakymas Nr. T1-28 „Dėl Ūkio subjektų, vykdančių veiklą su narkotinių ir psichotropinių medžiagų pirmtakais (prekursoriais), kontrolinių klausimynų patvirtinimo“ (kartu su 2014 m. vasario 18 d. įsakymu Nr. T1-81);

2.7. Departamento direktoriaus 2013 m. birželio 12 d. įsakymas Nr. T1-187 „Dėl Ūkio subjektų veiklos, susijusios su narkotinių ir psichotropinių medžiagų pirmtakais (prekursoriais), vertinimo pagal rizikos kriterijus metodikos patvirtinimo“ (kartu su 2014 m. vasario 4 d. įsakymu Nr. T1-57);

2.8. Departamento direktoriaus 2013 m. birželio 19 d. įsakymas Nr. T1-195 „Dėl Ūkio subjektų veiklos, susijusios su alkoholio produktais ir tabako gaminiais, vertinimo pagal rizikos kriterijus metodikos patvirtinimo“ (kartu su 2014 m. vasario 20 d. įsakymu Nr. T1-75).

Šiuose teisės aktuose taip pat numatyti konkretūs Departamento skyriai bei asmenys, vykdančys kontrolės bei priežiūros funkcijas. Sprendimų (nutarimų dėl ekonominių sankcijų skyrimo, administracinių nuobaudų) priėmimo principai, terminai, apskundimo tvarkos yra numatyti Alkoholio kontrolės, Tabako kontrolės įstatymuose bei Administracinių teisės pažeidimų kodekse.

2014 metais Departamentas priėmė 156 nutarimus, iš jų 139 nutarimą (110 nutarimų už AKĮ, 29 nutarimas – TKĮ) skirti ekonomines sankcijas; 13 nutarimų nutraukti arba atsisakyti taikyti ekonomines sankcijas; 4 nutarimai - grąžinti papildomam tyrimui atlikti. 21 proc. Departamento nutarimų (33 nutarimai) buvo apskūsti teismams. Teismai per 2014 metus išnagrinėjo 2 nutarimus (galutiniai ir neskundžiami, tame tarpe ir dėl 2013 m. priimtų Departamento nutarimų), Departamento 2 nutarimai palikti galioti. Per 2014 metus teismai išnagrinėjo 31 nutarimą (negalutiniai teismo sprendimai).

Departamento interneto tinklapyje: www.ntakd.lt prižiūrimams subjektams viešinama visa informacija susijusi su atliekama valstybine narkotinių ir psichotropinių medžiagų pirmtakų

(prekursorių), tabako ir alkoholio kontrole, įskaitant priežiūros vykdymo procedūras, o tai didina procesų skaidrumą.

Pažymėtina, kad atliekant tiesioginės kontrolės funkcijas dalyvauja 2 Departamento Tabako ir alkoholio kontrolės bei Narkotinių ir psichotropinių medžiagų prekursorių kontrolės ir rizikos vertinimo skyrių darbuotojai. Tokiu būdu yra išvengta susitarimų tarp kontrolę vykdančio ir kontroliuojamo objekto atstovų tikimybę objekto kontrolės metu.

Departamentas ne tik vykdo Alkoholio kontrolės ir Tabako kontrolės įstatymų reikalavimų priežiūrą, bet vadovaudamasis Sveikatos sistemos įstatymo 70¹ straipsniu, teisės aktų nustatyta tvarka taip pat atlieka institucijų, įgyvendinančių narkotinių ir psichotropinių medžiagų pirmtakų (prekursorių) tabako ir alkoholio valstybinę kontrolę, veiksmų priežiūros ir koordinavimo funkcijas. Atliekant koordinavimo funkciją, nuolat analizuojama teismų praktika, esant reikalui yra teikiami pasiūlymai dėl teisės aktų keitimo arba teikiama metodinė, praktinė pagalba kitoms kontroliuojančioms valstybės ir savivaldybių institucijoms ir įstaigoms dėl teisės aktų normų taikymo.

3. Departamento direktoriaus įsakymais yra patvirtinti skyrių nuostatai, Departamento darbo reglamentas, valstybės tarnautojų ir darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis, pareigybių aprašymai, su kuriais pasirašytinai buvo supažindinti Departamento darbuotojai. Esant būtinumui yra sudaromos įvairios komisijos, aktualiems klausimams spręsti, tvirtinami tokių komisijų darbo reglamentai.

Pareigybių aprašymuose, reglamentuojančiuose atskirų valstybės tarnautojų ar darbuotojų uždavinius, funkcijas, atsižvelgta į teisės aktais nustatytus Departamento bei atskirų Departamento skyrių uždavinius bei funkcijas. Pareigybių aprašymuose aiškiai apibrėžti atskirų valstybės tarnautojų ir darbuotojų uždaviniai ir funkcijos, kurie yra pakankami Departamento uždaviniams ir funkcijoms įgyvendinti, aprašymuose taip pat nurodytas valstybės tarnautojų ir darbuotojų pavaldumas ir atskaitingumas.

Valstybės tarnautojų veiklos vertinimas vykdomas vadovaujantis Valstybės tarnybos įstatymu bei Lietuvos Respublikos nutarimu, kuriuose yra išdėstyti valstybės tarnautojų tarnybinės veiklos vertinimo tvarka, formos, periodiškumas. Atsižvelgiant, į tai, kad Departamentui yra numatyti tik 38 etatai, atskiro darbuotojų etikos/elgesio kodekso Departamentas nėra patvirtinęs.

Teisės aktai periodiškai peržiūrimi, esant poreikiui, vykdomas nustatytų teisinio reglamentavimo spragų ar kolizijų taisymas.

4. Departamentas išduoda alkoholio ir tabako verslo licencijas ir leidimus, taip pat veiklos, susijusios su narkotinių ir psichotropinių medžiagų pirmtakais (prekursoriais), vietos registracijos pažymėjimus, licencijas, specialiąsias licencijas, eksporto ir importo leidimus (toliau – licencijos). Minėtų licencijų išdavimas/neišdavimas nustatytas šiuose įstatymuose: Alkoholio kontrolės įstatyme, Tabako kontrolės įstatyme, Narkotinių ir psichotropinių medžiagų pirmtakų (prekursorių) kontrolės įstatyme. Licencijų išdavimo tvarka nustatyta Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimuose. Tas pats teisinis reglamentavimas taikytinas ir kitiems su licencijavimu susijusiems veiksmams: licencijų papildymui, patikslinimui, licencijų dublikatų išdavimui. Minėtuose teisės aktuose aiškiai ir tiksliai reglamentuojama procedūros eiga, terminai bei reikalavimai procedūroje dalyvaujantiems asmenims.

Besikreipiančių į Departamentą asmenų norinčių įsigyti (papildyti, patikslinti) licencijas patogumui, Departamentas interneto svetainėje pateikė minėtų paslaugų aprašymus, kurie sudaryti aukščiau nurodytų teisės aktų pagrindu.

Teisės aktuose, reglamentuojančiuose licencijų išdavimą, išsamiai apibrėžti licencijas išduodančios institucijos įgaliojimai bei kompetencija. Įgaliojimai veikti savo nuožiūra nesuteikti.

Veiklos, susijusios su narkotinių ir psichotropinių medžiagų pirmtakais (prekursoriais), vietos registracijos pažymėjimus, licencijas, specialiąsias licencijas, eksporto ir importo leidimus išduoda Departamentas, atsižvelgdamas į Tarpinstitucinės veiklos, susijusios su narkotinių ir psichotropinių medžiagų pirmtakais (prekursoriais), komisijos (toliau – Komisija) siūlymus. Komisijos veikla grindžiama kolegialiu klausimų svarstymu, teisėtumo ir viešumo principais, asmenine Komisijos narių atsakomybe už jos kompetencijai priskirtų klausimų sprendimą bei sprendimų priėmimo nešališkumą.

Teisės aktuose, reglamentuojančiuose licencijų išdavimą/neišdavimą numatyti konkretūs administracinės procedūros priėmimo terminai, teisinis reglamentavimas nesukuria nevienodų sąlygų subjektams.

Departamente atskirtos sprendimo išduoti/neišduoti licencijas/leidimus/pažymėjimus priėmimo (Tabako, alkoholio, narkotinių ir psichotropinių medžiagų prekursorių licencijų skyrius) ir licencijuojamos veiklos priežiūros (Tabako ir alkoholio kontrolės skyrius bei Narkotinių ir psichotropinių medžiagų prekursorių kontrolės ir rizikos vertinimo skyrius) funkcijų įgyvendinimas. Licencijos išduodamos taikant „vieno langelio“ principą.

Departamentas dalyvavo VŠĮ „Versli Lietuva“ kartu su Informacinės visuomenės plėtros komitetu prie Susisiekimo ministerijos projekte „Administracinių procedūrų, susijusių su valstybės ir savivaldybių institucijų išduodamais leidimais, perkėlimo į elektroninę terpę projektas“, kurio metu bus įgyvendinta el. paraiškų teikimo galimybė. Šiuo metu ūkio subjektai turi galimybę paraiškas dėl alkoholio produktų ir tabako gaminių didmeninės prekybos ar gamybos bei leidimų pirkti ir (ar) naudoti etilo alkoholių įsigijimo teikti per atstumą, t.y. el. būdu.

Teisės aktuose, reglamentuojančiuose licencijų išdavimą, numatyta Departamento veiksmų apskundimo galimybė. Asmenų skundų dėl Departamento priimtų sprendimų, susijusių su licencijų išdavimu/neišdavimu nebuvo gauta.

5. Departamentas turi teisę priimti sprendimus, kuriems nereikia kitos valstybės ar savivaldybės įstaigos patvirtinimo. Sveikatos sistemos įstatymo 70¹ straipsnis, Alkoholio kontrolės įstatymas, Tabako kontrolės įstatymas, Narkotinių ir psichotropinių medžiagų pirmtakų (prekursorių) kontrolės įstatymas, Viešųjų pirkimų įstatymas, Narkotikų, tabako ir alkoholio kontrolės departamento nuostatai numato galimybę Departamentui priimti norminius teisės aktus – Departamento direktoriaus įsakymus ir/ar jais patvirtintus kitus teisės aktus. Vadovaudamasis Departamento nuostatais, patvirtintais Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2011 m. vasario 23 d. nutarimu Nr. 244, (toliau – nuostatai) ir kitais teisės aktais, vykdydamas juose numatytas funkcijas, Departamentas priima savarankiškus sprendimus dėl licencijų bei leidimų išdavimo, kontrolės ir priežiūros funkcijų vykdymo. Departamento nuostatų 17.1 punkte numatyta teisė ir pareiga Departamento direktoriui priimti įsakymus, jam nesant šią funkciją pavedama vykdyti direktoriaus pavaduotojui.

Departamento darbo reglamentas, patvirtintas Departamento direktoriaus 2011 m. balandžio 5 d. įsakymu Nr. T1-19 (kartu su 2014 m. gegužės 6 d. įsakymu Nr. T1-212) (toliau - Departamento darbo reglamentas), bei Departamento vidaus tvarkos taisyklės, patvirtintos Departamento direktoriaus 2011 m. balandžio 5 d. įsakymu Nr. T1-20 (kartu su 2014 m. gegužės 2 d. įsakymu Nr. T1-207), detalizuoja norminių teisės aktų priėmimo procedūrą Departamente. Departamento norminių teisės aktų projektų poveikio korupcijos mastui vertinimas atliekamas vadovaujantis Lietuvos Respublikos korupcijos prevencijos įstatymo 8 straipsnio nuostatomis.

Departamento turto valdymas, naudojimas ir disponavimas juo reglamentuotas Lietuvos Respublikos ir Departamento vidaus teisės aktais, kurie numato ir su tuo susijusių sprendimų priėmimo procedūras (pvz., Departamento finansų kontrolės taisyklės, Vienkartinių piniginių išmokų, materialinių pašalpų, priedų ir priemonių darbuotojams, dirbantiems pagal darbo sutarties, bei valstybės tarnautojams skyrimo Narkotikų, tabako ir alkoholio kontrolės departamente tvarkos aprašas, Narkotikų, tabako ir alkoholio kontrolės departamento buhalterinės apskaitos vadovas ir kt.). Vadovaujantis Departamento nuostatų 17.11 punktu, Departamento direktorius valdo Departamentui skirtus Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto asignavimus ir vykdo su tuo susijusias finansines operacijas.

Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymu, Departamento supaprastintų viešųjų pirkimų taisyklėmis, patvirtintomis Departamento direktoriaus 2014 m. birželio 6 d. įsakymu Nr. T1-243 (pakeitusiu 2011 m. balandžio 5 d. įsakymą Nr. T1-21), bei kitais viešuosius pirkimus reglamentuojančiais teisės aktais, Departamentas savarankiškai vykdo perkančiosios organizacijos funkcijas. Šiuose teisės aktuose numatytos ir sprendimų priėmimo procedūros.

Departamento nuostatų 24 punkte nustatyta, kad vidaus auditą Departamente teisės aktų nustatyta tvarka atlieka Sveikatos apsaugos ministerijos Vidaus audito skyrius.

6. Departamente nėra patvirtintų taisyklių, reglamentuojančių įslaptintos informacijos administravimo, apsaugos ir kontrolės tvarką. Departamento darbo reglamente nurodyta, kad įslaptinti dokumentai registruojami, tvarkomi ir saugomi laikantis teisės aktų, reglamentuojančių įslaptintų dokumentų administravimą ir įslaptintos informacijos apsaugą, reikalavimų. Įstaigoje nebuvo užfiksuota įslaptintos informacijos administravimo, apsaugos ir kontrolės tvarkos pažeidimų 2013 metais.

Apibendrinus aukščiau išdėstyta, konstatuotina, kad nors ir yra korupcijos pasireiškimo tikimybė, kadangi Departamento vykdomos funkcijos atitinka Lietuvos Respublikos korupcijos prevencijos įstatymo 6 straipsnio 3 dalies 2 („Pagrindinės funkcijos yra kontrolės ar priežiūros vykdymas“) ir 4 („Veikla yra susijusi su leidimų, nuolaidų, lengvatų ir kitokių papildomų teisių suteikimu ar apribojimu“) punktuose numatytiems kriterijams, tačiau šios funkcijos, jų turinys, tvarka, periodiškumas ir pan. yra reglamentuotos įstatymais bei Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimais.

Išvadą parengė Gražina Belian, tel. (8 5) 266 8068, grazina.belian@ntakd.lt